

Az Európai Unió
Tanácsa

Brüsszel, 2022. január 11.
(OR. en)

5153/22

AGRI 5
AGRIORG 3
AGRIFIN 2

FELJEGYZÉS

Küldi:	a Tanács Főtitkársága
Címzett:	a Tanács
Tárgy:	Piaci helyzet – Véleménycsere

Mellékelten továbbítjuk a delegációknak a fenti tárgyról szóló feljegyzést, amelyet a Tanács (Mezőgazdaság és Halászat) a 2022. január 17-i ülésén vitat majd meg.

A mezőgazdasági piacok helyzete**Általános megjegyzések**

1. Habár még nem látható, hogy a Covid19-fertőzések számának közelmúltbeli erőteljes megnövekedése milyen hatásokkal jár majd, pillanatnyilag elmondható, hogy az uniós agrár-élelmiszeripari ágazat általánosságban kilábalta a Covid19-válságból, miután fokozatosan újraindultak az étkeztetési szolgáltatások, valamint a tagállamok feloldották a személyek és az áruk mozgásának a válsághoz kapcsolódó korlátozásait. Az export jelentősen fellendült: az előző évhez képest a 2021. január és szeptember közötti időszakban 8%-os értéknövekedést mutatott. Az Egyesült Királysággal, vagyis az EU elsődleges exportcélországával folytatott kétoldalú kereskedelem fellendülése is megerősítést nyert. Jelentős kockázatok fűződnek azonban a jövőbeli határellenőrzésekhez és azon szabadkereskedelmi megállapodások hatásaihoz, amelyeket az Egyesült Királyság a közelmúltban írt alá harmadik országokkal. Szorosan figyelemmel kell kísérni a nemzetközi fejlemények miatt bevezetett egyéb kereskedelmi korlátozások hatásait is.
2. 2021–2022-ben az uniós mezőgazdasági piacokat erősíti a dinamikus globális kereslet, amely magas világpiaci árszínvonalat eredményezett. A mezőgazdasági világpiaci árakat tükröző FAO-élelmiszerár-index 2021. novemberben 27%-kal magasabb volt, mint az előző évben. A mezőgazdasági árak e növekedése az uniós árakban is tükröződik: az Eurostat mezőgazdasági termékekre vonatkozó árindexe 2021 harmadik negyedévében átlagosan 13%-kal magasabb volt, mint egy évvel azelőtt. Mindazonáltal több tényezőnek – köztük a világgazdaság fellendülésének és a gáz iránti kereslet növekedésének – az együttállása hozzájárult az energiaárak jelenlegi megugrásához. Kiváltképp érintett a földgáz ára Európában, amely soha nem látott magasságokba szökött. Az energiaárak emelkedése erős hatást gyakorol a mezőgazdasági inputanyagok többségének az árára. Ez különösen igaz a műtrágyaárakra, amelyek egy év alatt több mint megkétszereződtek. A Világbank által 2021 novemberében közzétett, a műtrágyára vonatkozó árindex 165%-kal magasabb volt, mint a 2020. novemberi árindex. Konkrétan a nitrogénműtrágya-árak jelentősen összefüggenek a földgáz árával, hiszen az az ammónium-, illetve a karbamidgyártás fő alapanyaga. A Világbank 2021. novemberi adatai szerint a karbamid és a diammonium-foszfát világpiaci ára 268%-kal, illetve 102%-kal nőtt a tavalyi év folyamán. A magas energiaárak és a Covid19-válság által az ellátási láncokban okozott zavarok együttes hatása miatt megnöttek a szállítási költségek, és fokozódtak a feszültségek a nyersanyagpiacokon. Ez utóbbiak esetében bizonyos mértékű enyhülés volt megfigyelhető 2021 utolsó heteiben: a Baltic Dry Index (az ömlesztett áruk tengeri szállítmányozási költségének indexe) például 30%-kal esett 2021. decemberben. Az Eurostat 2021. harmadik negyedévi összetett takarmányár-indexe átlagosan 14%-kal haladta meg a tavalyi értéket.

3. Az inflációs nyomás általánosságban erősödött: 2021 első felében és a közelmúltban is meredeken emelkedett az energia, a nyersanyagok és a műtrágya ára. Az élelmiszerárak inflációja 2021 áprilisa óta enyhén felgyorsult az Unióban: 2021 novemberére 2,9%-kal magasabb volt, mint az előző évben. Az élelmiszerár-infláció jelentősen az (ugyanazon időszakban 5,2%-os) általános inflációs ráta alatt marad. Habár az EKB szerint 2022 folyamán meredek csökkenés várható az infláció mértékében – ideértve annak energiakomponensét is –, ezekben az ágazatokban szorosan figyelemmel kell kísérni a piaci fejleményeket.
4. Az AGRIFISH Tanács legutóbbi két ülésén majdnem az összes tagállam felhívta a figyelmet erre a helyzetre: rámutattak arra, hogy az inputköltségek emelkedése mind az állattenyésztési (takarmányköltségek, energia stb.), mind pedig a növénytermesztési ágazatban (műtrágyák, energia stb.) negatív hatást gyakorol a mezőgazdasági termelők árrésére, és sokan közülük vészhelyzeti piaci intézkedések elfogadását sürgették. Ez különösen igaz néhány ágazatban, így például a sertéshúsiparban, ahol az inputköltségeknek – különösen a takarmány költségének – a növekedése és a más tényezők miatti erőteljes kínálatnövekedés kritikusan alacsony szintre szorította le, vagy akár meg is szüntette a haszonkulcsokat.

A főbb ágazatok helyzete

5. Az EU teljes **gabonatermelése** a 2021–2022-es időszakban a legfrissebb előrejelzés szerint 291 millió tonna lesz, ami az előző évhez képest 3,4%-os emelkedést (az ötéves átlaghoz képest pedig +4,1%-os emelkedést) jelent. Ez kiváltképp a búzatermesztés fellendülésének tudható be: a becslések szerint a búzatermés 130,6 millió tonna lesz (ami az ötéves átlaghoz képest +7,3%-os növekedést jelent). A kukoricatermelés az előrejelzések szerint 69,4 millió tonna lesz, ami az előző évhez képest 2,1%-os növekedést (az ötéves átlaghoz képest pedig +3,1%-s növekedést) jelent. Az uniós sertéshústermelés csökkenéséből fakadóan az előző gazdasági évhez képest kis mértékben – 0,18%-kal – csökkent a takarmány iránti kereslet. Az erőteljes globális kereslet és Dél-Amerikában az egyre romló terményállapotok miatt a gabonaárak összességében továbbra is magasak az Unióban. 2021–2022-ben a becslések szerint 30,5 millió tonna lesz az olajos magvak uniós termése. A 2020–2021-es időszakban megfigyelt csökkenés után ez 7%-os éves növekedést jelent, így a nagyobb rendelkezésre álló mennyiségeknek köszönhetően az uniós piac feltehetőleg annak ellenére fellelegzik majd, hogy a repce mennyisége a szűkös induló készletek miatt továbbra is alacsony lesz. A magas árak ellenére az Unió egyes részein – például Finnországban és Romániában – az alacsony termés miatt a termelők nem tudnak haszonhoz jutni.

6. A **cukorrépa** 2021–2022-es uniós terméshozama az előrejelzések szerint hektáronként 75,4 tonna lesz, ami sokkal jobb, mint az előző idényben, és az ötéves átlagot is 2,4%-kal meghaladja. A becslések szerint az Unióban 1,5 millió hektáron termesztene cukorrépát, így az uniós cukortermés elérheti a 15,7 millió tonnát, ami 7%-kal magasabb az előző idényben elértnél. A világpiaci árak viszonylag magasak maradtak, miközben az uniós cukor 2017 októberében meghaladta a referencia-küszöbértéket, és elérte a tonnánkénti 417 eurót.
7. A **rizs** esetében viszonylag nyugodt az uniós piac: a stabil import, a magas belső árak és a jó időjárási körülmények egyaránt hozzájárultak a kedvező szeptemberi és októberi terméshozamhoz. A rizs világpiacát magas árak, alacsony kereskedelmi volumen és folyamatos zavarok jellemzik: utóbbiak a konténerhiányból, az igen magas szállítási költségekből, a Covid19 miatti szűk keresztmetszetekből (India, Thaiföld, Vietnám és Kambodzsa), valamint a politikai tiltakozásokból (katonai puccs utáni helyzet Mianmarban) adódnak.
8. 2021–2022-ben az **olívaolaj** csaknem 2 millió tonnát kitevő előrejelzett uniós termelése 4%-kal alacsonyabb lesz a legutóbbi idény szintjénél (3%-kal marad majd az ötéves átlag alatt). Az USA-ba irányuló erőteljesebb forgalom ellenére az uniós olívaolaj-export a korábbi szintekhez képest szerény maradt a 2020–2021-es gazdasági évben, bár még így is 18%-kal meghaladta az ötéves átlagot. Egyes exportpiacok készleteinek újbóli feltöltése, valamint az étkeztetési szolgáltatások újraindítása vélhetően hozzájárul az export növekedéséhez, míg az uniós fogyasztás az alacsonyabb rendelkezésre állás és az átlagon felüli árak miatt csökkenhet. Az Unió egyes területein – például Horvátországban – az ágazatot a magas inputárak általános problémáján túl a kedvezőtlen időjárási körülmények is rosszul érintették.
9. A **tej**piacot erőteljes kereslet, valamint szoros globális és uniós kínálat jellemzi. A nyerstej uniós átlagára 2021 folyamán minden hónapban emelkedett, és jelenleg a 2014 márciusa óta feljegyzett legmagasabb szinten áll. Az uniós tejtermékek meghaladják a közelmúltbeli, illetve középtávú referenciaárakat. Az EU az idén a sajt- és savóporexport terén nyújtotta a legmagasabb teljesítményt. A 2021-es év első tíz hónapjában stabil maradt az uniós **tejtermelés**. Ez különféle trendeket eredményezett a tejtermékek portfóliójában: a sovány tejpor és a teljes tejpor, a vaj, a savanyú tej és a fogyasztói tej termelése alacsonyabb, a sűrített tej, a sajt és a tejszín termelése azonban magasabb volt. Az Unió tejtermékexportja viszonylag stabil maradt 2021 első tíz hónapjában, habár terméktől függően változó tendenciákkal: a tejpor és a vaj exportja alacsonyabb, a sajt, a sűrített tej és a savópor exportja viszont magasabb volt. Az uniós nyerstejárak októberben és novemberben tovább emelkedtek, messze meghaladva az ötéves átlagot. A világpiacon jelenleg az uniós árak a legversenyképesebbek a cheddar, ugyanakkor a legmagasabbak a teljes tejpor és a vaj esetében. A teljes tejporra Óceániában kínálják a legversenyképesebb árakat, míg a vajra és a sovány tejporra az Egyesült Államokban.

10. A **húspiacokon** folytatódik a **marha** vágott testre vonatkozó uniós árak kedvező trendje: az erőteljes keresletnek és a korlátozott kínálatnak köszönhetően továbbra is nagyon magas az árszint. A marha- és borjúhús kereskedelmi mérlege volumenét és értékét tekintve egyaránt pozitív. A **sertés** vágott testre vonatkozó árgörbe túljutott a mélypontján, és növekedik a malacok ára is, de mindkettő továbbra is alacsony. A termelői árak tovább csökkentek, ugyanakkor a tavalyi évhez képest nőtt az uniós termelés. Az Unió kereskedelmi mérlege pozitív: a Kínába irányuló export lassulása ellenére is magas szintet ért el az export. Több tagállam még a karácsonyi ünnepek végét követően is arról számolt be, hogy nincs egyértelmű bizonyíték arra vonatkozóan, hogy elérték volna az árgörbe legalsó pontját, és az árszint továbbra is kritikusan alacsony, bár néhány gyenge jel a trend megfordulására utal. Csaknem az Unió egészében erőteljesen érezhetők az emelkedő takarmány- és energiaköltségek hatásai. Erre való tekintettel írásbeli észrevételeiben számos tagállam – nevezetesen, BG, CZ, DE, ES, HR, LV, HU, MT, PL, RO és SK – azt kérte, hogy mielőbb kerüljön sor vészhelyzeti piaci intézkedések vagy közvetlen támogatás biztosítására. BG felhívta a figyelmet arra, hogy most, hogy van néhány arra utaló jel, hogy megfordul az ártendencia, el kell kerülni a készletek piacra dobását. DE, ES, LT, PT és FI álláspontja szerint a helyzet alapján indokolt a mezőgazdasági piacok súlyos zavarainak megelőzésére irányuló kezdeményezések figyelemmel kísérése és elfogadása, valamint a lehetséges intézkedési irányvonalak előkészítése.
11. Az uniós **baromfi**árak október óta növekednek, valamint magas szinteket érnek el az erőteljes belső kereslet és a korlátozott termelés következtében. Az uniós exportot visszafogják a madárinfluenzával összefüggő, tartósan fennálló korlátozások, és a közelmúltbeli (pl. Portugáliában tapasztalt) járványkitörések nyomán fennáll annak a kockázata, hogy további nyomás fog nehezedni az uniós exportra. Ezenfelül egyes tagállamok – például SK – jelentései szerint továbbra is növekszik az Ukrajnából származó import. A helyzet alakulását szorosan figyelemmel kell kísérni. A **tojás**árak – a tartós belső kereslet, az export növekedése (+18%) és az import csökkenése (–25%) következtében kialakult, hosszú hetekig tartó árstabilitás nyomán – az idén elérték eddigi legmagasabb szintjüket. Az átlagárak közel 18%-kal magasabbak a tavalyi évhez képest, habár az ötéves múltbeli átlagtól –3%-kal elmaradnak. Az uniós **juh**piac szűk: erőteljes a verseny az ellátás biztosításáért. A karácsony előtti világpiaci kereslet tovább növelte a bányát.

12. A **bor** esetében a 2021 tavaszán és nyarán bekövetkezett kedvezőtlen időjárási események, amikor is a fagyokat áradások, majd pedig ezekkel az éghajlati viszonyokkal összefüggő szőlőbetegségek követték, hátrányosan érintették az EU 2021. évi bortermést. Az EU teljes 2021. évi termelése a becslések szerint 13%-kal alacsonyabb lesz a tavalyinál. Franciaországot különösen súlyosan érintették a fagyok, mintegy 29%-os becsült visszaesést okozva.

A nagyon erőteljes uniós borexport azonban segítette a piac talpra állásában. A 2020–2021-es idényben rekordszintet ért el az export (28,8 millió hl-t – ebből 4,1 hl az Egyesült Királyságba irányult), amit elősegített a Covid19 járvánnyal kapcsolatos korlátozások enyhítése és a kiegészítő vámok Egyesült Államok általi felfüggesztése. A szálloda- és vendéglátóiparban rövid távon bizonyos mértékű bizonytalanságot teremt az, hogy egyes tagállamokban a változó Covid19-járványhelyzet miatt ismét bevezetésre kerültek bizonyos korlátozások.

13. Ami a **gyümölcs- és zöldség**ágazatot illeti, a termékek többsége esetében kedvezőek a piaci tendenciák, bár egyes tagállamokban nehezebb helyzetben van az almapiac. Az Unió almatermése a meglehetősen bőséges lengyelországi termésnek köszönhetően magasabb volt a tavalyinál, ez pedig leszorító hatást gyakorol az árakra, és növeli a feldolgozásra szánt részarányt. A Belarusz által 2022. január 1-jétől kezdődően egyes mezőgazdasági termékekre vonatkozóan bevezetett tilalom további leszorító hatással járhat ezen a piacon, mivel az Unió az almát és a körtét exportálja a legnagyobb mennyiségben. PL számos kertészeti termék esetében jelentős negatív következményekre számít, tekintettel arra, hogy a teljes lengyel exportban Belarusz magas részarányt képvisel. Az uniós narancstermesztés várhatóan enyhén csökkenni fog, ami a kedvezőtlen olaszországi időjárási viszonyoknak tudható be, és a friss narancs fogyasztása továbbra is egyre inkább felváltja a feldolgozott narancsléét. A gyümölcs és zöldség nemzetközi kereskedelmét illetően a 2020-as rekordévet követően a brexit bizonyos mértékig hátrányosan érintette a forgalmat: 2021 első néhány nehéz hónapja után normalizálódott a helyzet, és az első nyolc hónap folyamán az előző évhez képest végül már csak 4%-kal volt alacsonyabb az Unión kívüli országokba irányuló export. Az Egyesült Királysággal fennálló kereskedelmi forgalom azonban továbbra is figyelmet igényel, többek között azért is, mert az Egyesült Királyság többszöri halasztást követően 2022 közepétől várhatóan teljes körű határellenőrzést és az uniós exportőrök vonatkozásában tanúsítási követelményeket fog bevezetni.

Záró megjegyzések

14. Annak ellenére, hogy egy sor élelmiszertermék ára különböző okokból rekordszintű, a termelői árak számos termék – különösen a sertéshús – esetében továbbra is jelentős leszorító hatásnak vannak kitéve, mindenekelőtt a magas inputköltségek miatt. Felkérjük a Bizottságot, hogy egészítse ki a fenti tájékoztatást, különös tekintettel a kedvezőtlen helyzet enyhítését célzó intézkedések vonatkozásában. A tagállamokat pedig arra kérjük fel, hogy tegyék meg az azzal kapcsolatos észrevételeiket, hogy kielégítőnek tartják-e a meghozott, illetve javasolt intézkedéseket.
-